

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<i>Előfizetési díjak:</i>		A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.	A lap szellemi részét illető cikkek a szer- kesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénz- tári, — az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatálnak küldendők.
Egészévre — — — — —	8 kor.	—	
Félévre — — — — —	4 "	—	
Negyedévre — — — — —	2 "	Kéziratokat nem adunk vissza.	

Refleksiók a Vörösmarty ünnepén.

Kelj fel rabágyad kópárnáiról,
Beteg, megszibadt gondolat!
Vörösmarty.

A sarokban kuporogtunk sokáig.

A pástorbot mintha csak mesebeli varázsvessző lett volna; a kinek kezébe nyomták, abból csendes ember lón. Mig a paloták épültek, a magyar katolicizmus falain réseket lótt az ellenség és alig volt valaki, a ki visszalöjjön. — A centrifugális erő túlsulyra jutott; a laikusok le-leváltak az Egyház közösségéről és kialakult egy érdekes jelensége az egyháztörténelemnek, a „jó katolikusok“ hadosztálya, melyből az állam legkiválóbb janicsárait toborozta a kulturharera. A nagy tömeget elbódította a közszellem. A kiből szólni mert a kath. önértet, arra hamarosan ráiasztott ez a hatalmasság. És csendesség lón az egész vonalon — A nyolcvanas évek elején azt mondogatták, hogy a „katolicizmus“ csak „alvó oroszlán“, melynek ébredése minél előbb bekövetkezik. Kegyetlen tévedés! Felébredt ugyan valami, de az . . . csak az antisemitizmus macskája volt, melyet hamarosan ki is seprűztek mindenünnen; mert az egyoldalúság nem lehet politikai program! Ha van kath. ébredés, az csak a kilencvenes évekkel kezdődik. Neve és programja *számmunkra*: a politikában: a néppárt; a közgazdaságban: a kis emberek megmentése a nagy polypoktól; a társadalomban: a katolikusok tömörülése, a taláris és jaquet érintkezése; a hitéletben: Krisztus követése. Az ellenségnek pedig e kath. ébredés: a politikában: „ultramontán és arisztokrata reakció“; a közgazdaságban: „faji antisemitizmus és egyoldalú nemzetgazdaság“; a társadalomban: „felekezeti szűkkeblűség“; a hitéletben: „szemforgatás“ vagy legalább is „középkori világnézet.“ Eme banális mondások a közszellem bírálata a katolicizmus ébredéséről. S a ki nyitott szemmel jár a világban, észlelhette, mennyire borzong

még a katolikusok háta is e jelszavaktól. Mintha a jobbak is azt igazolnák viselkedésükkel, hogy mi vagyunk Magyarország hamupipókéi. A kath. inferioritás kérdése Németországban csak vita tárgya; nálunk — fájdalom — nem kérdés ez, hanem tény. A sarokban kucorogtunk, mert oda gyűrt le a közszellem. Az a közszellem, mely a szalónokban, klubokban, irodalomban, Akademiánkban s a magyar lelkek javarészában tanyázik. Az a közszellem, melyet mindnyájan beszittunk s a melytől szabadulni évek mulva is alig lehet, mert belevette magát szívünk sejtjei közé s ott kísért érzéseinkben és gondolatjainkban, terveink és ideáljaink között. Nem engedi meg, hogy az életet és embereket katolikus szempontból bíráljuk meg; kritikát a közszellem szolgáltat, csak hogy a kritika mértékét nem a kereszténységnek szerezte be.

Ez az oka, hogy alig van szókimondó katolikus kritikuskunk; az a néhány is kénytelen a katolikus lapok hasábjai között meglapulni s minél kisebb közönségnek beszélni. Ki merne ma tanulmányt írni Vörösmartyról és a katolicizmusról, vagyis olyan kérdést bolygatni, mely a közszellem szemeiben mindig felekezeti színezetű és mindig időszerűtlen?! Ha a Pázmány egyesület nem tűz ki ilyen tárgyú pályázatot, a költőkirály emlékünnepén vajmi kevesen eszméltek volna arra, hogy Vörösmarty katolikus volt. S még így is bizonyos, hogy a nagy ünnepi hangversenyben e momentumot nem sorozzák be a szereplők közé!

Nekünk azonban jó megjegyeznünk, hogy Vörösmarty nemcsak katolikus anyakönyvbe volt beiktatva, hanem életében és írásaiban is katolikus maradt. Bizonyos, hogy senki sem akarja a szentség glorioláját teje köré fenni, de másrészt mennyi a tanúság, hogy a katolicizmustól nyerte neveltetését, lelki erősségét, férfi erényeit és végső vigaszait! Már a szülői házban belekerült a szent hit elektromos sarkai közé

s ennek áramai járják át később is, míg kinő az ifju sorból. Hogy mi történhetett a nyéki tisztartói lakban, arra bizton következtethetünk „A szegény asszony könyvéből.“ Magyar anyának ilyen emléke nincs még irodalmunkban. S ha nyomról-nyomra követjük ifjukora fejlődésében, ott leljük mindenütt a katolicizmus lelket nevelő és megszentelő erejét. Gymnazista korából feljegyezték nagy érzékenységét az erkölcsi finomság iránt s erélyes fellépését mindaz ellen, mi megtehető az ifjuság liliomát. S a ki első szereplme történetét ismeri, bámullattal kell, hogy adózzék e világi ifju nemes tartózkodásának és önuralmának. Fejérvár, Pest, Bonyhád és Görbő kétségtelenül nagy fordulokat jelezve tehetése fejlődésében, de nem tudnak semmit erkölcsi vereségekről. Igaz, hogy nem volt rossz szelleme, mint Schillernek Körner, de az is igaz, hogy Vörösmarty miként Fejérvárt, ugy később is távol tudta magától tartani a rossz szellemeket. — Nem tagadjuk, hogy férfi élete nem a Montalambertké vagy Ozanamoké, annál kevésbé a Windhorstoké, bár másrészt meg vagyunk győződve, hogy ma Vörösmarty nem lenne sem liberális miniszterelnök, sem a „Hét“ szerkesztője! A ki hisz a körülmények és emberek kölcsönös viszonyában, felróhatja-e neki, hogy lelke legjobb tehetségeit közvetlenül nem az Egyház érdekeinek áldozta? Ozanam vagy Montalambert szerepe a francia katolicizmus veszélyeztetett helyzetében érthető; de nálunk jó egy félszázadja más eszmékkel volt tele a levegő és más érdekek forogtak veszélyben. A XVIII. század végének röpirataiból már régen fidibuszt sodortak s a jó Szaicz Leó is néma lön. Most már arról volt szó, hogy halotti szemfödőjét szőjje-e a magyar vagy boldogulása és haladása lobo-góját. És miért ne állt volna a nemzet napszamosai közé a férfi, kiben annyi ideál és olyan mélységes tűz volt? A ki érezte már magában az élet és munka kedvét felpezsdülni, ha eszményei veszni indultak, megérti Vörösmartyt.

Tény, hogy nem irt sem Divina comoediákat, sem Hymnusokat az Oltáriszentségről. Akkor egyébként nálunk ez irány parlagföld volt; a Faludiak rég porladoztak már s a Mindszentyek még csak az iskolapadokban szorongtak. Vörösmarty költészetének alaptónusa a hazafias érzés volt, hanem azért kihangzik belőle rendszeren az örökkévalóság harangjának kongása: ez a katolikus lélek visszhangja. Mert ha egyszer körülrajzoltak valakit az élet problémái s ő megtalálta a kereszténységben a sok kérdőjel megfejtését, rákodik minden művére valami sajátos zománc, világnézetének, hitének zománca. Olvassuk csak Shakes-

peareat és figyeljük meg alakjait — nemcsak a Lőrincz barátokat, hanem a Rómeókat is, — mennyire átjár mindent a katolikus felfogás. Pedig Shakespeareben van még sok kora drasztikus vagy még ennél is rosszabb modorából; a mitől azonban Vörösmarty teljesen tiszta. A „Legenda“ frivolságainak s az „Apostol“ káromlásainak sincs nyoma költészetében. Ha nincsenek is nagy számmal szorosan vallásos költeményei, nyugodtan állítjuk, hogy maga egész irodalmi működése nőtt ki a vallásból. Van ugyan rajta itt-ott egy elfagyott rügy, száradt galy, de igazságosoknak kell lennünk s elismernünk, hogy Vörösmartynek is voltak vigasztalan, szomorú órái, melyekben túlságos sötétnek látta az életét. Csakhogy Heinét sem ítéli meg senki u. n. Mária-költeményeiből, a mint a „Faust“-nak szellemét sem képviseli Gretchen dala a fájdalmas Szűzhöz, hanem talán sokkal inkább a „Walpurgisnacht.“ A kritikának joga van ugyan az apróságokat észrevenni, de nem: azokat általánosítani. . .

Ilyen alapon nevezzük Vörösmartyt katolikus költőnek. Hogy ma alig olvassák, azt természetesnek találjuk addig, míg ez a sárgolyó a verizmus jegyében utazik. Talán nem édes álom az, a mit Németországban szeretnek konstatálni s a mit Kozáry néhány év előtt az „idealizmus hajnalhasadásá“-nak nevezett el. Ha belejutunk az irodalom zodiacusának eme jegyébe valamikor, akkor sokan fogják Vörösmartyt olvasni, s épen ama műveit, melyekben katolikus világnézete szembeszökően érvényesül, t. i. drámáit. Ma persze elriasztanak a „Vérnász“-szal a pesti közönség ama részét a színházból, mely a „Szulamith“ dalait dudolja s a „Teknősbéka“ erkölestánán épül. Nem is nekik való az! Az ünnepi rakétázásban és szóáradatban csupán azt kívánóok, hogy azok jussanak Vörösmarty katolicizmusának öntudatára, kiknek véréből való vér, kiknek honfitársa és hitsorsosa. Öntudatunkká kell érlelnünk, hogy a költőkirály Magyarország hampipókéinek népes, de mellőzött családjából való; közülünk, a kik egy régi udvarháznak vagyunk ugyan gazdái, a kik eddig sokat sopánkodtunk a vakolat lehulltán, a tetőzet pusztulásán, nagy egyedülvalóságunkon, de végre is érzünk magunkban annyi erőt, hogy az udvarházat is megújítsuk a kereszténység örökkévaló erejében és utolsó gazdái se legyünk.

B.

Fogarasy Mihály mint paedagogus.

Ira: Péter János.

Az 1900. esztendő jubiláris éve a keresztény katolikus egyháznak és a hazának. De még más nevezetes emléknap is fűződik eme század záró évhez. Az irodalomtörténet ismerője és az újságok olvasója előtt ismeretes, hogy a Szózat költőjének Vörösmartynak, továbbá Czuczornak most ünnepeljük 100 éves születési évfordulóját. Ránk erdélyiekre nézve azért nevezetes az 1900. év, mivel egyik nagyunk Fogarasy Mihály születésének szeptember havában mult százéves évfordulója. Hátatlanok lennénk e nagy ember emlékéhez, ki a tanítóknak oly melegen érző barátja, a tanítástgyekek oly, tankadatlan előmozdítója volt, haróla is meg nem emlékeznénk. Minthogy azonban a nagy emberek emlékét nem akkor tiszteljük igazán, ha pályájukat magasztaljuk, de a tanulságokat, okulást levonni elmúasztjuk, hanem úgy, hogy eszméiket magunkévá teszszük és követjük: én is Fogarasy életéből nem a pálya fokozatos emelkedését és delelőre jutását újítom fel, hanem az inkább eszmei oldalt állítom homloktérbe. Különösen pedig a nevelésre vonatkozó eszméit szeretném felújítani. Ily nagy emberek életében a tanítással foglalkozót kivált az érdeklő, hogy mikép ohajítottak volna az emberek nemesbítésén munkálkodni.

Fogarasynek egész pályája tolyamán sokszoros alkalma nyílt, hogy paedagogiai kérdésekkel foglalkozzék. Pályáját 1823-ban mint gymnasiumi tanár kezdette. 1828-ban az egyházmegyei papnövelőben hittanár és tanulmányi felügyelő lett, 1830-ban az erd. r. k. elemi iskolák felügyelőjévé nevezték ki. 1833—1838-ig a Sz. Agostonról nevezett papnevelő igazgatója. 1838-ban a nagyváradi jogakademia prodirectora, 1846-ban a budai tankerület felsőbb iskoláinak a pesti egyetem hittani karának élére állították. De emellett idejének tekintélyes részét a levkipásztorkodás feladatai, irodalmi vállalatok és közéleti tevékenység is elfoglalták. Mint püspökök (1865—1882.) kiváó foutosságok tulajdonit a nevelés kérdéseinek. Einnél fogva már pályája is mintegy ráutalta, hogy a paedagogia lényegéről elmélkedjek s feladataival meg eszközeivel tisztába jöjjön.

Főpásztorága idejében nyílt alkalma, hogy gondolatait szélesebb körben, papjai és hívei körében érvényesítse. Mint az aranysemek és rögök bakannak első itt is ott is írásai-ban a hosszas tapasztalatra valló észrevételek, melyek mind arra mutatnak, hogy a szív, melyből utra keltek, nagyon fögékony volt a fejlődő nemzedékek jövője iránt.

„Egyedül a vallásosan nevelt erkölcsös polgár rendíthetetlen hűségű alattvalója a trónnak és tántoríthatlan fia a hazának.“ (Körlev. 1877. év. 25. l.) Ez az ő sarkalatos elve, melynek a többiek csak magyarázatai, kifejtései. Mintha szülőföldjének és a szülői háznak erős meggyőződését, a székelység hagyományos vallásosságának kifejezését ballanók e szavakban.

A család a legelső letéteményese a zsenge gyermeki elmének. A tehetség első csirái, a melyek a gyermekben megvannak, ígéretek, melyek a jövőre mutatnak. A családtól függ, hogy ez ígéretek megvalósuljanak. „Isten hinti el a jónak magvát gyermekeitek elméjébe és szívébe. Ő adja a növekedést, de nektek kell azt öntöznotök és gondoznotok, hogy sarjaitoknak örömét lássátok.“ (Körlev. 1875. 55. l.)

Minthogy pedig a családnak ilyen nemes munkát kell

végeznie, az erények uralma tegye szentté a háztáját. A serdülő gyermekek szülei jó példáján épülve, észrevétlenül fogadják keblükbe a jónak gyökérszárait. Csak az ilyen családok valhatják magukénak a boldogságot és megelégedést. „Hogyan is boldogítsa Isten azon családokat, melyeknek atyái ő róla megelégedkezvén, munkátlanlanság, mértékletlenség-pazarlás, könnyelműség vagy egyéb bűnök által elredvesítik a család fáját, kik Isten szent nevét házaikban gyermekeik előtt áhitattal sohasem említik?“ (1875. körlev. 24. l.) A szülők jó példája bármivel inkább hat a gyermekekre. „Az ifjúság nem annyira a belátás és komoly megfontolás, mint inkább a példák után indul.“ (U. o. 27. l.)

A legfőbb erény pedig, melynek őrzésében a legéberebb gondosságot kell kifejezni, az *erkölcsi tisztaság*. Az anyaszent egyház, a baza, a nemzet és család együttesen köteleznek az őrködére. Az anyaszentegyház Krisztus szíve szerinti tagokat vár a családoktól; a haza és nemzet fenmaradásának egyedüli biztosítéka a tiszta erkölcs. Csak a feddhetetlen erkölcsben felnőtt ivadék őrizi meg biven az atyák becsületos nevét. Ezért kell a szülőknek fiaik és leányaik feddhetetlenségéről gondoskodniok, a melyet úgy értenek el, ha a szent hit feygelmében nevelik fel.

El tebbt különösen ebben a tekintetben a rossz példával, el a botrányokkal az ifjúság szeméi elől. „Mind-en ker. katb. apa és anya tegye jóvá, a mit talán a gyermekek iránti kötelessége ellen vétett.“ (U. o. 27. l.)

Az idő roszsága, a materialisztikus gondolkodás terjedése azt kívánják, hogy ezzel szemben a vallásosság és a kegyesség oltódjék bele a zsenge szívekbe. Csak az által jehet az erkölcselenséget, a közömbösséget és anyagiasságot irtani.

Minthogy pedig az ifjúkori benyomások a legmélyebbek, melyeket sohasem lehet kiirtani a szívből, erényeket kell oda beültetni. A gyermek és ifjúkor természetétől kíváncsi, engedelmesre hajló, viaszként hajlítható; emel fogva vagy az Isten képére lehet alakítani, vagy pedig elsüllyed a bűnökbe, az érzékiségbe, a szabadosság örvényébe. A jónak ész is megmutatja az utat, melyre az ifjú lelkeket terelni kell.

Az isteni Mestertől nyert felhatalmazás alapján az anyák karjából az egyház veszi kebelére a gyermekeket. „Az egyháznak ez a joga örökké tartó és elidegeníthetetlen, a melyet töle semmi hatalom nem ragadhat el, sem ennek gyakorlásában nem akadályozhatja.“ Szerinte ez a jog annál erősebb, mivel tévednek azok, a kik az emberiség hi. ladását csupán az (intellectualis) értelmi fejlettségtől teszik függővé; ő ellenkezőleg a vallásos neveléstől várja a boldogabb idők bekövetkezését. „Vallásos és erkölcsös nevelés nélkül sem a szaporodó iskolák, sem a megváltoztatott törvények nem vezethetik el a népeket a boldogsághoz.“ (Körlev. 1867. 40. l.)

Nem várhatjuk, hogy egy főpásztor terjedelmes egyházmegyéjének kormányzása mellett részletezen kifejtett nevelési rendszert állapítson meg; elegendő, ha megállapítja a főbb irányelvekets azok keresztülvitelére lelkes kitartással törekedik. Méltassuk figyelmünkre tebbt azt is, hogy Fogarasy mit tett abból a célból, hogy az iskolában a mondott elvek szerint folyjon a nevelés.

Itt első sorban a papságra kíván támaszkodni. Megállapítja, hogy mit vár lelkiismeretes papjaitól. A

papé a felügyelet az elemi iskolában (természetesen itten csak az egyházmegyei iskolákról van szó); ha a gyermekek hanyagul járnak az iskolába, ha a tanítók hiányosan néznének utána, ha a vallásoktatás nem volna megfelelő a rend hiányzanék: Isten és emberek előtt a papok a felelősek. A szülőket szintén a lelkipásztoroknak kell buzdítani, hogy gyermekeiket szorgalmasan járassák iskolába. A pap épen ezért gyakran látogassa az iskolát, a vallásoktatást 2–4 órában végezze, sőt még a felnőtt ifjúságot is össze kell gyűjteni vasárnapokon a templomba s ott az egyház parancsaira, a tiz parancsolatra stb. kell tanítani. Ezt már a tridentinai zsinat elrendelte. „*Recognitate, quod sicut messis a semine, sic melior generatio a puerorum educatione et institutione pendet.*” Amúgy is el akarják venni az egyháztól az iskolákat, hát legalább ne mondhassák, hogy az egyházak hanyagsága okozza az iskolák elmaradottságát. Jötevők, pártfogók, barátok szerzésében a pap legyen az első. (1867. 2529. sz. Körlev.) Főgondot kell fordítani arra, hogy a kath. gyermekek kath. iskolába járjanak.

Egy hitvalló.

A hitében megingatott társadalom a század fordulóján inkább foglalkozik mint valaha vallási kérdésekkel. És ez természetes. Érzik a materializmus, a pantheizmus, a pozitivizmus és legutóbb az individualizmus romboló, bomlasztó hatásait; kutat, boncol, elmélkedik, míg szükségképpen meg nem nyugszik a hitben. A francia tudományos világ egyik oszloposa F. Brunetiére, a francia akadémia halhatatlanjainak egyike évek hosszú során keresztül különös előszeretettel foglalkozik a hittel, annak tételeivel. Midőn ezelőtt négy évvel kikiáltotta a tudománynak, az Istent kiküszöbölő, az Istenről tudni sem akaró tudománynak csődjét, az egész világ eszméjével foglalkozott, a katolikusok egy második Chateaubriandt reméltek benne. E remény nem csal. Működése azóta a hitnek apológiája volt. 1898-ban Besanconban a katolikus ifjak 8-ik kongresszusán hatalmas értekezést olvas fel „A hit szükségessége” („Le besoin de croire”) címmel és az egész katolikus Franciaország, az egész katolikus világ tapsol neki. Folyó hó 18-án pedig megszólal és hatalmas hitvallást tesz a katolikus hitről. Az „Assemblée Générale des catholiques du Nord” kongresszusa ekkor fejezte be munkálkodását a Cambrai-i érsek elnöklete alatt. A katolikusok követeléseinek összefoglalása és hangsúlyozása után Brunetiére lép a szövekre és beszél a hitnek ez idő szerinti okairól. Áttetsző világos érveléssel mutatja ki, hogy a valódi tudomány okvetlenül a katolikus hit igazságaira vezet, hogy a bölcseszet a lélek halhatatlanságára nézve elkerülhetetlenül oly tételre jut, mely katolikus hittünkkel, dogmáinkkal egybevág, hogy a „szabadság, egyenlőség, testvériség” hirdeti jelszava minden értelmét veszti, ha csak nincs mintegy bevilágítva és áthatva a keresztény eszménytől, Krisztus szeretetének lelkétől. Kimutatja, hogy a történelem beható tanulmányozása megoktat bennünket arra, hogy nem csak misem gyöngösti, hanem minden újabb kutatás csak megerősíti az apostolok cselekedeteinek és az evangéliumoknak külső és belső hitelességét. Majd így folytatja:

„De kérhetnék — és sokszor kérdezték is tőlem —, Önnek, a ki így nyilatkozik, mi Önnek a hitvallása? Nekem úgy tetszik Uraim, hogy hitvallásomat már az elmondottakban kifejtettem. Még is azok számára, kik szeretnének, úgy gondolom, nem annyira valami világosabbat, mint inkább valami kifejezettebbet hallani, válaazom igen egyszerű. Hogy mi az, a mit hiszek — és erőlesen hangsúlyozom e szót — nem arról levén szó, a mit föltételezek vagy arról a mit képzelek, nem is arról, a mit tudok vagy fölfogok, hanem egyszerűen arról, hogy mi az, a mit hiszek — *kérdezzék meg azt Rómától!* A hitcikkely és az erkölcs dolgában nem lehet más álláspont, mint az, hogy magam számára az egyház tekintélyét biztosítsam és nyilván tartsam. A nyilatkoztatásnak nem volt célja, hogy a felfoghatatlan birtokába juttassa az emberi értelmet, — és ha nem volnának a vallásban misztériumok, úgy nem volna szükségem a hitre: mert *tudnék*. Kertüljük el Uraim a modern kritika által föltalált tévedések egyikének leggonoszabbját. *A hit és az ismeret külön-külön tárgygyal bírnak.* Azt, hogy kétszer kető négy, hogy hasonló hasonlót hoz létre, hogy Caesar a pharsalusai napon győzött: miudezt nem *hiszem*, — ezeket *tudom*. Ha ugyanily módon, ugyanazzal a vilárossággal foghatnám föl a megtestesüléseket, vagy a kegyelem működésének titkait, ezek megszűnnének misztériumok lenni; és a hit, a mint az ismerettel ádekváltá lenne, nem lenne többé hit, nem lenne többé vallás: „*Fides est argumentum rerum non apparentium.*” És ez nem azt jelenti, hogy a hit az értelemmel ellentétben áll. Épen nem ellenkezik vele, csak oly *emberfeletti* körbe emel bennünket, a hová az értelem épen azért, mert *emberi*, el nem juthat; a hit oly vilárosságot nyújt nekünk, mely az értelemnek nem sajátja; a hit az értelem világát folytatja, betetőzi, kimerem mondani: megkoronázza. A misztérium előtt Uraim mi egyebet tehetnék — hódolattal hajlom meg előtte!” És meghajlik, — alázatlan hódol Krisztus Jézus a világ megváltója és szent tanításának letéteményese az Egyház és szent Péter széke előtt. Brunetiére e fellépése hitvallás; — hitvallása pedig azon örök igazság kifejezője, hogy az emberi lélek fejlődésében csakis akkor természetes és önmagához méltó, midőn nem csak beismeri a hit szükségességét mint evidens igazságot, hanem *hívónak* vallván magát: a megismert igazságot befogadja és azt egész megszentelő, boldogító erejével működni engedi.

C. . . . s.

Katolikus Körök.

Mikor ezek az országban keletkeztek, a liberálisok „vegyes” értelemmel fogadták a hitet. Voltak, kik csak úgy kicsinylőleg mosolyogtak felette, míg mások szörnyen fölháborodtak.

Egy kálvinista vallású, nagy tekintélynek örvendő államférfi félelmes veszélyt jósolt belőle és a liberális hatalom kiadta a jelszót elnyomásunkra. Láttuk ennek működését. A parlamentben gróf Károlyi István az egész ház tüntető helyeslése mellett ítélte el a mozgalmat, Bánffy alatt pedig jaj volt annak az állambivatálnoknak, ki egy katolikus körbe iratkozott.

Egy szóval félelmesnek látszott a dolog.

Most már körülbelül egy évtized mult el felette és e multjából ítélnünk értékéről.

Ezt az ítéletet kimondták a katolikus körökről az e héten tartott országos kongresszuson, hol élesen meghatározták annak fogalmát és kijelölték feladatát.

Ha tehát a katolikus körök meg akarják felelni annak a célnak, melyre alakultak, akkor a kongresszuson elmondott elveket a legnagyobb komolysággal kell tanulmányozniok, hogy azok legyenek működésük irányítói és lelkesítői.

Mint az egész világon, úgy Magyarországon is megkezdődött az eszmék tisztulása és ennek következtében a szellemek szétválása.

A liberalizmus bővítő zűrzavart okozott a fogalmakban, melyben főleg a katolikus öntudatot akarta megfojtani. A Tisza-korszak erősen terjesztette a „tűrelmetlenséget“, mely abban állt, hogy minden vallás egyenlően jeles: a kálmvista, lutheranus, zsidó — kivéve a katolikus. Azért katolikus ember csak akkor jött számításba, ha szívében protestáns volt, vagyis semmit sem adott a vallására. Különben a címe: bigott, ultramontan, klerikális stb., mint ezt a zsidó sajtó szemtelentül bizonyította.

Mikor aztán a mérték betelt, megundorodtak a katolikusok attól a keveréktől, hol kegyelemlevegőn éltek és különállva csoportosultak azok, kik vallásos gondolkodásukért lépten-nyomon bocsánatot kérni nem akartak.

Igy alkottak maguknak külön kört, hol a nézetek, az izlés és a műveltség összhangját találják fel.

A liberális részen maradtak a protestánsok, a protestáns lelkületű katolikusok és a zsidók.

Tehát a „Katolikus Körök“ alapja mélyen, igen mélyen fekszik.

Főületes ellenvetés az, hogy ezek a „társadalmat szét darabolják.“ Kétezer év óta nem vegyült össze a katolikus vallás sem a zsidóval, sem semmiféle felekezettel és nem fogja tenni ezental sem.

Már pedig az emberek közti választófalat az érzelmek teszik.

Mivel pedig most az egész világon a vallási érzelmet viszik a közügyekbe, a vallásos érdekekkel hozzák ellentétbe a közgazdaságot, politikát, tanítóválasztást, sőt mint többször olvassuk, még a pálinkamérséki és trafik-engedélyt is: ezért válnak ketté a társadalmak.

Az a katolikus, ki elítéli a katolikus körök intézményét, szívében, lelkében nem katolikus, akár hogyan nézzen is ki külsőleg. Aki velünk érez, az álljon közénk, mert a másik táborban az érzelmek velünk ellentétben vannak. A „közömbösek“, vagyis akik a vallásra semmit sem adnak, ezek szintén oda valók, mert a válságos pillanatokban — mint számtalan példa bizonyítja — szintén ellenünk lesznek.

A katolikus körök tehát alkalmasak adnak a színvallásra.

És ezen az alapon fognak megszilárdulni, erre az alapra kell emelni azt az épületet, melynek részletes tervrajzát a kongresszuson bemutatták. Akiknek szívükön fekszik a katolikus vallás védelme, a keresztény műveltség terjedése, azok ujult erővel és lelkesedéssel fogjanak az ott adott program megvalósításához.

(E. — m.)

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Oltáregyleti gyűlés Kézdivásárhelyt.

A Br. Szentkeresztii Stephanie elnöklete alatt huszonnegy év óta áldásosan működő „Kézdivásárhelyi Oltáregylet“ nov. 20-án tartotta meg jubiláris XXIV-ik közgyűlését. A városról és vidékről igen nagy számmal összesereglett hölgyek megalótan bizonyították be az oltár szeretetét, fennen hirdetve, hogy az Oltáriszentségben jelenlevő Ur Jézus imádsát egy negyed század időfolyása nem lankasztatta, hanem fokozta a székely kath. nők lelkében.

Ezt a szentév magaslatáig fokozódott imádsát kifejezte a közgyűlést megelőző templomi szóoklatban László József lelkényi plebános, az oltáregylet titkára. Könyveztek a hallgatók a fölmagasztosult szónok kenetes szavainak hatása alatt, — melyekkel elhívta az embereket, hogy sirva boruljanak le az Oltáriszentségben megsértett Udvözítő kiengesztelésére. A szónok szavait megfogadták, mert a beszéd elhangzása után zokogás között imádkozta el a több százra menő hívő sereg az Oltáriszentség előtt a Rózsafüzért és hallgatta meg az expositioval végezett szentmisét, melyet a vidéki papok adoratíója tett ünnepiesebbé.

Szentmise után a gymn. nagytermébe vonult a díszes közönség, hol Báró Szentkeresztii Stephanie elnök valóban fennkölt beszéddel nyitotta meg a gyűlést megnyitván a közönség lelkét is, melybe az Oltáriszentségben jelenlevő Ur Jézus szeretetét oltotta be.

Püspök Urunk ő méltóságát állította követendő példának mert hiszen — ugymond — ő mint mindenben, úgy az Oltáriszentség imádsásában is előttünk jár s ha az egyesület utána megy, akkor az Oltáriszentség kultusza fel fog virágozni. A nagy tetszéssel fogadott beszéd után László József olvasta fel titkári jelentését, melyben beszámol az egytel működéséről, anyagi helyzetéről és sikereiről, élénk színekkel tüntetve fel a fokozódó lelkesedést, melyet a tagok az egytellet szemben évről-évre tanusitanak. A folyó ügyek elintézése után a tisztújítás került szőnyegre, melyek során a tagok száma tetemesen gyarapodott úgy helybeli, mint számos vidéki buzgalkodó nő belevonásával. Végezetül megköszönve az elnök a szép számú közönség részvételét és felkérve a tagokat, hogy lelkes munkásságukkal az Oltáregylet felvirágoztatására törekedjenek — a közönség éljenzése között a gyűlést bezárta.

Tanító-gyűlés Csik-Karcfalván.

A csiki róm. kath. tanítótestület felsíki fiók-köre 25 éves fennállásának emlékére folyó évi november hó 24-én Csik-Karcfalván diszünnepelet tartott.

Reggel 10 órakor a tanítótestület tagjai nemzeti lobogó alatt testületileg vonultak a csik-nagyboldogasszonyi templomba, hol a „Te Deum“-os szent misét Rancz János alesperes plebános úr végezte.

A hálaadó-istenírtészet után egy a tanítók, mint a nagyszámban megjelent vendégek Csik-Karcfalva községbáának nagytermébe vonultak, a mely tágas terem ez alkalomra nagyon szépen fel volt lobogóva és díszítve.

A diszünnepelet a tantestület dalköre nyitotta meg a „Papai himnus“ elénekülésével.

Most Ráduly Benjámín, a fiók-kör elnöke tartotta meg az ez alkalomra írt megnyitó beszédét.

Ezt követte Murányi Kálmán kerületi főesperes úrnak remek és eszmegazdag ünnepi beszéde, melynek tárgyát az igazi keresztény tanító eljárása és munkájának elismerését érdemlő méltatása képezte.

A főesperes úr táradtságát jutalmazta azon ritka szép elismerés, mely a szülői nem akaró éjlenzésben nyilvánult.

Ezután Paláncz Sándor szavalta el: „Az új ezredév hajnalán,“ Mike Bélától.

A kör e régi érdeműs tagja ez alkalommal is bemutatta ritka és páratlan ügyességét.

Ezt a „Kölesy himnus“ eléneklése követte, melyet a testület dalköre Kristó Domokos karvezető szakértő vezetése mellett adott elő.

Majd Császár Dónát a fiók-kör jegyzője olvasta fel a testület 25 éves történetét.

A több ivnyi munka egész végig lekötötte az egybegyűlteket figyelmét, mert a testület belélete és munkálkodása oly szépen fűszerezve volt egybeállítva, hogy méltán kiérdemelte fiatal kollégáink az elismerést.

Ezután Spaller Anna dánfalvi tanítókisasszony adott elő egy monologot: „A fiam házassága“. A derék és kedves tanítónő már megjelenésében kinyerte a közönség hatalmas tapsát és éljeuzését.

Az előadás pedig oly remek és nagyszerű volt, hogy bármelyik elsőrangú színésznőnek is diszere vált volna. Most ismét a testület dalköre adott elő egy népdalt, ezzel is megnyerve a hallgatóság teljes tetszését.

A diszünnepélyt Ráduly Benjámín elnöknek bezáró beszéde zárta be, melyben köszönetét fejezte ki a kerületi főesperes úrnak, e jelen ünnepély emelését elősegítő beszéd tartásáért. Ugyancsán a megjelent szomszéd testvér-egyletek kitűzőjeinek, kik a zord esős idő dacára is eljönni kegyesek voltak. — Megjelentek pedig: Az általános testület küldöttjeikép: Lakatos Mihályné ő nagysága és Dávid Ignác állami tanítók.

Az alesiki fiókkörből: Tódor István, Baka József, Tamás Imre, Fürtös Sándor és Szabó István kedves tanítótársak. Az elnöki zárzó végével elnök felolvasta az ünnepi testülethez érkezett üdvözlő leveleket és táviratokat.

Végezetül a daloskör egy indulót énekelt.

A szép jubileári ünnepélyt Gal Antal kántor ur házában közebed követte.

Itt a lelkesült hangú köszöntők sorát Murányi Kálmán főesperes úr nyitotta meg, ki a Pápa Ő Szentességét és királyunk Ő Felségét éltette. A testület elnöke pedig Erdély lángbuzgalmu főpásztora püspök urunk ő méltósága hosszas élete és egészségéért üritette poharát; mindhárom felköszöntőt a jelenlévők fennállva hallgatták meg. — Ez alkalommal püspök urunk ő méltóságához üdvözlő távirat küldetett. Mire a kegyes főpásztor, még az nap megküldte a tagok háfártalan örömére a választ és főpásztori áldást.

Most mielőtt a tudósításom bezárnám, legyen szabad e helyen is a vezetésem alatt álló testület nevében a legbálsabb és tiszta szívűből jövő köszönetem kifejezni Rancz Janos alesperes plebános úrnak, ki sokoldalú elfoglaltsága mellett is egész jókarattal és odaadó buzgósággal

működött, hogy a testület ez ünnepéye mennél inkább és jobban sikerüljön. Tartaa meg az Isten viruló egészségében és boldogságban a mi örömlukre!

Csikszentdomokos, 1900. nov. 26.

Ráduly Benjámín,
fiókköri elnök.

Tanító-egyesületi gyűlés Csik-Szt.-Léleken.

A „csikmegyei rom. kath. tanító-egyesület“ kászonal-csiki fiók-köre rendes őszi gyűlését Tódor István elnöklete alatt f. évi november 13-án Csik-Szt.-Léleken tartotta meg. A gyűlést, — melyen a megyei kir. tanfelügyelő, 6 pártoló és 29 rendes tagon kívül szép számu vendég jelent meg — helybeli plebános által végzett szent mise előzte meg, melynek hallgatásában az ezen időben megjelent egyesületi tagok szokott módon részt vettek.

A tagoknak egymás iránt érző szeretetök rövid nyilvánulásai között elnök a tanértekezlet megkezdésére lérkézettnek látva az időt, az egyesület tagjait a helybeli egy tanítóval bíró újonnan épült elemi-népiskola tantermébe való bevonulásra kérte fel, hová a megyei kir. tanfelügyelő urat és a gyűlésen részt venni szándékozott ker. lelkézkedő pap-ságot küldöttség által hivatta meg.

Itt tárgysorozatunk értelmében a gyakorlati tanítás vette kezdetét, melyet helybeli kitanító Márkos Sándor „beszédés értelemgyakorlatokból I. és II-ik vegyes osztályos növendékeivel tartott, ismertetve velök a vezeték- és keresztnevet, fiu és leány nevet, ezekkel kapcsolatosan a családnevet.

Elbagya a növendékek a gyakorlatitanítás végeztével a tantermet, elnöknek megnyitó beszédét hall átta az egyesület, melyben a tanértekezletek keretébe tartozó tétélek közül a „tanító hivatásszerű tolytonos önképzésének szükségessége, ennek különös figyelmet érdemlő eszközei: az olvasás, jó könyvek tanulmányozása és Istennek szent kegyelméről, mint az önképzés hathatós eszközeiről.“ értekezett, mely után a gyűlést Isten szent nevében megnyitotta.*) Elnöknek feszült figyelemmel hallgatott megnyitó beszédeért gyűlés Szabó István indítványára jegyzőkönyvi köszönetet szavazott s elnököt, beszédének valamelyik lapban közlésére felkérte.

Ezután a folyó 1900. évi ápril 30-án Csik-Fütdön tartott tavaszi gyűlésről vezetett jegyzőkönyv olvastattott, mely minden megjegyzés nélkül gyűlés által elfogadtatott és hitelesített.

Következett a végzett gyakorlati tanítás zártkörű bírálata, melyben Lacz János hivatalos bírálón kívül részt vettek: Kádár József pleb., Fodor István, Fürtös Sándor és Kömény Gyula, kiknek észrevételeik megtétele után a tartott gyakorlati tanítás sikerültnek minősítették.

Most a folyó év augusztus 14-én Budapesten tartott magyar kath. tanítók II-ik országos kongresszusára fiók-körünk által kiküldött képviselő Fürtös Sándor a kongresszus lefolyásáról készített jelentést olvasta. Az érzelmeinket magával ragadó jelentés, kiküldött képviselő fáradságának és anyagi áldozatának lévén kitolyása, elnök nem tartja elegendőnek az éljenzesseli megjutalmazást, hanem indítványozza, hogy nevezett kártársunknak megbízatásában tett buzgalmaért jegyzőkönyvi köszönet szavazzassék. A gyűlés az elnök által tett indítvány értelmében határozott.

E pontban „Pökainé“ című Gyulai Páltól írt költeményt Kömény Gyula szokott modorával a hallgatóságot meghatótságra keltetten szavalta, kit gyűlés táradozásáért éljenzessel jutalmazott.

A tárgysorozatban jelzett, Fürtös Sándor által kitűzött „Milyen hatása van az önérzelem fejlesztésének a nép erkölcsi és anyagi boldogítására“ című vitatétel meghatározása több időt

*) Jövő számunkban hozzuk.

kíván, mint a mennyivel ez alkalommal rendelkezhetünk, azért gyűlés nevezett tagtársat a kitűzött vitatétel kidolgozására és a jövő gyűlésen tartandó felolvasására felkérte. Mit említett tagtárs el is vállalt.

Elnök jelentette, hogy a csikmegyei róm. kath. tanító-egyesület felesiki fiók-körének elnökségétől 37 1900 szám alatt hozza, mint a kászon-alesiki fiók-kör elnökehez egy átirat küldetett, melyben fiók-körünk felhivatik, hogy a társ-körünk 25 éves fennállásának emlékére az általa rendezett, folyó év november 24-én Csik-Karcfalván tartandó ünnepélyen egyesületünk egy küldöttség által magát képviseltesse. E felhívással egyetemesen fogadtatván Baka József egy négy tagból álló bizottság által ohajja az egyesületet a tartandó ünnepélyen képviseltetni, kiknek fivarköltségeik az egyesület pénztárára számíttatnak. Ezen bizottságban tagokul kijelöltettek: Todor István, Tamsi Imre, Baka József, Szabó István; kiknek jelölése gyűlés által elfogadott.

Elnök tovább egyesületünk tudomására hozta, hogy tagjainak sorába két újtag lépett be, nevezetesen Novák Róza csik-mindszenti tanítónő és Benedek József kászon-újfalvi tanító személyében, kiket jókiváratul mellett az egyesületnek be is mutatott. Gyűlés e jelentést a belépő tagoknak eljénzésével vette tudomásul.

Az indítványok tételével Baka József tagtárs megemlékezve a tanítók helyzetének javulásáról, örömeinek adta nyilvánulását az egyházi hatóságok azon böles intézkedéseik felett, melyek az egyházi ténykedésre kötelezett tanítók harangozói kötelezettségeiket járaskörünkben már a régmúltban megszüntették. Ezen intézkedés áldásait helybeli tanító — a kászon-alesiki körben egyedül volt az, ki mind ez ideig nem élvezhette. Hogy gyűlésünk helye is e tekintetben a jelenben kivétel nem képez, elől megnevezett kartársunk a helybeli fűdő plebanos Csató Ferenc ur közreműködésének tulajdonítja; azért indítványozza, hogy említett plebanos urnak helybeli kartársunk helyzetének javítására érdekében tett fáradozásáért gyűlés által j-gyzőkönyvileg köszönet szavazzassék. Gyűlés Baka József indítványát pártolól fogadta.

Nem kis örömeinkre szolgált azon tudatnak szintén Baka József által tett emlékünkből való megújítása is, hogy kántori nyugdíjgyűltink rendezése az erdélyi róm. kath. státusnak a folyó évi október 25-én Kolozsvárt tartott közgyűlésen mint javaslat elfogadott és annak megvalósulása kiállításba helyeztetett. Ez ügynek diadalra juttatását Fűdő Karácsony József tanítóképzőintézetű igazgató urnak mondhatjuk, ki általános kath. tanító-egyesületünknek élén állván, jelétadta annak, hogy érdekeinket szíven hordja. Ügyünk érdekében tett buzgalmaért hálánk kifejezése jelöl tennemlített kartársunk indítványozza, hogy ezen érdemekben gazdag tanítóképzőintézetű igazgató urnak jegyzőkönyvi köszönet szavazzassék. A tett indítványt gyűlés köztetszéssel fogadta.

Hogy az egyesület működése szélesebb körben ismeretes legyen, Karácsony József tanítóképzőintézetű igazgató kívánatosnak tartja, hogy a gyűlés lefolyásáról irt tudósítások a szaklapokban közöltesse. Ezen cél elérése végett a következő indítványt tette: Mondja ki a gyűlés, hogy a jegyzői tisztviselők minden gyűlésről irt tudósításaikat a szaklapok egyikében közölni kötelesek. Gyűlés ez értelemben határozott. A jövő gyűlés helyéül Csik-Mindszent tűzetett ki, idejének meghatározása elnökre bízott.

Ezzel tárgysorozatunk végére érve, elnök a jelenvolt vendégeknél és a kerületi fűtisz. lelkeskedő papágnak a tanügy érdekében tett fáradozásait megköszönve munkálkodásukat Isten dicsőségére ajánlván, a tanítóegyesületi gyűlést bezárta.

Buzás Elek,
fiók-köri jegyző.

KÜLÖNFÉLÉK

— **December elseje** a magyar nemzet költőkirálya halhatatlan emlékének van szentelve. Epen ma száz éve, hogy Vörösmarty Mihály a fehérvármegyei pusztá-nyéki gazdatiszti házában született; száz esztendeje, hogy kigyuladt azon élet vízága, mely az újjászületett vagy talán a haláltól megmen-tett Magyarországnak jövőjét a nemzet jobbjával együtt nem-csak munkálta, de megteremtésében a Gondviselésnek igaz küldöttjeként szerepelt. Klasszikus „vates“, proféta, költő volt ő a szó legnemesebb értelmében. Felrázva trespert nemzetét a halálos álmóból, szemei elé állítja a régi dicsőséget s eltölti belkét egy jobb kor jövőjével, közeledtével. S ezt a jobb kort kéri ma is minden hű magyar Istenétől. Széles e hazában felzendül a költőkirály örök időkre szóló alkotása, a „Szózat“ mindenfelé. Ma nagyobb erővel, bensőbb áhitattal, mint bármikor . . . Ünnepejünk mi is . . . Gyujtsunk régi fényéül új szövétneket . . . A földön áldó szorgalom s az égbenáldó erény legyen jelszavunk, mit a költőkirály hagyott ránk s akkor csakugyan elvő azon jobb kort, mely után buzgó imádság epedez mindnyájunk ajakán . . .

— **Irod. társ. közgyűtés.** Az erd. róm. kath. Irodalmi Társulat dec. 9-én d. u. 5 órakor a helybeli gymnasium tornacsarnokában az egyetemes kereszténységnek 1900. és a magyar kereszténységnek 900 éves jubileuma alkalmával Ü n n e p é l y e s K ö z g y ű l é s t tart. Tárgysorozat: 1) Elnöki megnyitó. 2) Titkári jelentés. 3) Alkalmi felolvasás. Tartja: Imets F. Jákó társulati t. b. elnök. 4) Számadások megvizsgálása. 5) Titkárválasztás — szerkesztő bizottság választás. 6) Indítványok, melyek előzetesen az elnök tudomására hozandók. Gyulathérvári, 1900. okt. 15) Dr Ujfalusi T. József, elnök. Eröss József h. titkár.

— **Érdekes római lelet.** E napokban értesítés kapott az alsófehérmegyei régészeti egyeslet fáradszhatatlan muzeumora, Cserni Béla dr., hogy a Zalatna felé vezető úttól nyugatra fekvő, Ompolyita nevű faluban egy földmívelő a szántóföldjén roppant nagy „fazékra“ bukkan s azt ki is ásta. Műt szerdán kisetett a muzeumór a lelet megtekintése, esetleg megszerzése végett. Az alku hamar megtörtént; a szerencsés földmívelő zsebre rakta a pénzt, a boldog muzeumór pedig két embernek segítségével fiakkerbe ültette s baba hozta a hatalmas, 90 cm. magas és 158 cm. kerületű, 50 literes űrtartalmu római agyagkorsót (amphora), mely most régészeti muzeumunknak egyik nevezetes díszét képezi; mert az ily nagyméretű római amphora ritkaságszámba megy. Az Ompolyita környékén volt római telepőr eddig általában keveset tudtak a régészek. A muzeumórnek már sikerült két épületnek falrészleteit feltedezni és a XIII. legio gemina bélyeggel ellátott téglát is gyűjtenionnan.

— **Halálozás.** Részvétellel vettük és közöljük a következő gyászjelentést: Özv. László Lajosné szül. Csiszér Klára mint jó anya megtört szívvel jeleti ugy a maga, mint gyermekei és a rokonok nevében, hogy drága leánya László Anna 18 éves korában rövid öt napi kínos szenvedés után, szeretett bátyja házában, édes anyjának karjai közt, ártatlan lelkét visszaadta Teremtőjének. Elete ártatlan és rövid volt; az édes Jézus, ki az ártatlanokat magához hívta, legyen neki jutalma. Hílt tetemei december hó 1-én délelőtt 8 órakor tartandó gyászszertartás után az egrestői róm. kath. sirkertbe helyeztetnek örök nyugalomra. Lelkéért pedig az engesztelő szentmise áldozat december 3-án fog megtartatni az egrestői róm. kath. templomban. Nyugodjék békében! Radnóth, 1900. november 30. Károly, János radnóthi plebanos, Mari, Anti, Róza testvérei. Özv. László Lajosné szül. Csiszér Klára mint édes anya. Soós Ferenc mint sógora. László Károlyné szül. Ince Teréz mint sógorasszonya.

— **Tűzoltó nők.** Háromszékmege Köröspatak községében múlt vasárnap az istentisztelet alatt tűz ütött ki és pedig egyszerre két helyen is. A templomban levő lakosság sietett a veszedelem színhelyére. Az oltásban résztvettek Kálnoki Félix grófné, Szentkereszthy Janka és Mária bárókisasszonyok is, akik ezzel jó példát adtak a község lakosainak. A grófné és a bárókisasszonyok maguk hordták a vizet az oltáshoz. Végre a szomszédos Kálnok községből segítség érkezett s a tüzet eloltották.

— **Kíváncsi volt rá . . .** Egy 14 éves lengyel fiú öngyilkos lett a minap. Csak pár sor irást hagyott hátra maga után:

— Kíváncsiság lüktött a halálba. Szeretném tudni, milyen az élet a túlvilágon.

S ezt írta egy okos fiúcska, a ki első diák volt osztályában, szüleinek szeméfnye, csak az volt a baj, hogy kiséé — kíváncsi volt.

Miért nem volt kíváncsi az itteni életre? Hiszen még azt sem volt alkalma megismerni. Tizennegyedik évében hajdan már közel állott pályája kezdetéhez az ifju, ma még csak nem is kezdhet gondolkozni róla, mi is legyen hát voltaképen belőle?

És csodálatos. Régen alig volt az öngyilkosok között fiatal ember, ma pedig számuk ijesztően nő. Az egyik „megundorodott” az élettől, másik nehéznék találta sorsát, harmadik diákszerellem lázától senyvedt s a hosszú sorozatban most akad egy, a kinek nyilatkozata rávezet az igazi okra:

— Kíváncsi voltam a másvilágra.

. . . Mikor még ezt a világot sem ismerte . . . De hiszen a többi sem ismerte s mégis itt hagyta . . . vagy tán éppen azért hagyta itt, mert még nem ismerte?

Ez lesz az igazi ok: minél előbbre haladunk a művelődésben, annál kiebbsé találjuk az időt, mikor a jövő nemzedék jelen nemzedékké válik. Nevelési, oktatási rendszerünkben gondosan óvjuk az ifjúságot, nehogy az élet valódi örömeiből, valódi bajaiból valamit megismerjen. Csoda-e, hogy az ifju egyszerre szembekerüljön az étellel, megtántorodik s elbukik? Csoda-e, ha nem gyakorolván rá varázserőt a nem is sejtett igazi élet, annak a másik, már sejtett világának ismerete után vágyódik s türelmetlenségében kezét emel ömaga ellen? És indokolja tettét egész röviden:

— Kíváncsi voltam a másvilágra.

Ezek a jelenkor ifjai, a jelenkor virágai, kik nem várva be a télt, kora tavaszukban keresik a pusztulást, a megsemmisülést. S a kik megmaradnak, a kiből a nyárnak gyümölcsöt kell érlelnie?

Azok legnagyobb része nem kíváncsi sem erre, sem a másvilágra.

— **Los von Rom.** A szász királyság és Reuss hercegség területén az osztrák „Los von Rom” mozgalom propagandája betöltött. Vajon hol marad Bécs?

I R O D A L O M.

* **A katolikus irodalom érdekében!** Előkelő és tiszteltetelmű kézből kapjuk az alábbi komoly, intő és büzdítő sorokat, amelyeket természetesen az első betűtől az utolsóig magunkévá tesszünk: Itt van közelben a karácsony és újév: az ajándékok ideje. Gondoljunk az ajándékoknál a katolikus irodalomra is, használjuk fel annak termékeit karácsonyi és újévi ajándékokra. Hiszen annyiféle között válogathatnak a legfényesebb diszműtől a Szent-István-Társulat legkisebb népiratkájáig. — Figyelmesztessük erre mi papok, a hivatást is, akár külön prédikációban, akár ott, ahol jónak látjuk. Ismerek egy plebánost, ki a legtöbb újévi borralvót egy-egy katolikus naptárral váltja meg. — Ime az eszmét megpendítettük. Kérjük katolikus lelkészeinket ezen kis emlékeztetés átvételére. *Sacerdos.*

* **Költő- királyunk, Vörösmarty Mihály élettörténete.** A magyar népek elbeszéli Bodnár Gáspár. Ily című, szép kiállítású és érdekes tartalmú könyvet vettünk, melyben Bodnár Gáspár ismert írónk valójában a nép nyelvén ismerteti a költők királyának élettörténetét. Senkisé bántja meg, ha e könyvet megrendeli, mert oly ügyesen, világosan, szépen folyó magyaros stílussal van e könyvben összeállítva Vörösmarty élete, hogy a nép minden sorát megérti, a művelt ember pedig gyönyörködik benne. A népek, sőt ifjúságunknak is a nagy költő születésének száz éves ünnepsége vagy a közelgő karácsonyi napok alkalmából szebb, hasznosabb könyvet alig adhatunk. Ilyen népies modorban Vörösmarty élettörténete eddig nem forgott közkezen. Megérdemli e derék könyv, (melynek ára valóban olcsó: 70 fillér (35 kr), hogy a legszélesebb körben terjedjen el. Megrendeléseket Bodnár Gáspár tanár címen Szatmárra kell intézni.

* **A történelem az élet mestere.** A történelem tanít, nevel. Az egyháztörténelem feladata katolikusá nevelni és erősíteni. A kezünk között levő Népies Magyar Egyháztörténelem nemcsak a katolikus, de honfiai érzéstől athatottá nevel, midőn bemutatja katolikus Egyházunknak ezahazai küzdelmeit, diadalait kezdve szent Istvánót napjainkig. Jobb, tanulságosabb és élvezetesebb olvasni valót hivatkozunk nem adhatunk, mint Katolikus Magyar Egyházunknak történetét. A könyv megrendelhető fűzve 1 k. 40 fill. A Népies Egyháztörténelem I. II. III. kötete 800 old. 3 k. 50 fill. Sac. e. ss. á. 30. A pénz előleges bektüdesével megrendelhető: T. Pelikán Krizsó kiadásában. Budapest VII. Csömöri út 32. Ismételtlen ajánljuk, ugy ifjú lelkes mint t. tanító uraknak és szentegyházunk története irányában érdeklődő katolikus és keresztény hivatkozunk.

* **A zenét kedvelők** tudják, hogy szent Cecilia általában az egyházi zene és ének védőszentje. Tudják ezt bár sokan, de nem ismerik tanulságos életét, dicsőséges martyromságát annak a római Szűznek, aki oly nemes, oly előkelő, oly hitből mindhaláláig. Szent Cecilia mint történeti regény magasatos alakja lesz a jelen kedves kiállítású könyvben bemutatva. Csodásan szép történet, amelyen ott ragyog az ihlet zománca, amely leköti, megragadja a lelket. Szülők, nevelők, karácsonyi vagy egyéb alkalmi ajándéknul kedvesebb könyvet aligha választhatnának. Megrendelhető: T. Pelikán Krizsó kiadásában Budapest VII. Csömöri út 32. Ára esinos fűzött példánynak 1 k. vászonban 1 k. 20, 1 kor. 50 fill. Sac. ee. ss. á. 30.

Kiadja: Az erdélyi róm. katb. irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: **Zlamál Ágost.**

Szerkesztőtársak: **Bálinth György, Eröss József, Péter János dr., Wagner Sándor.**

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.